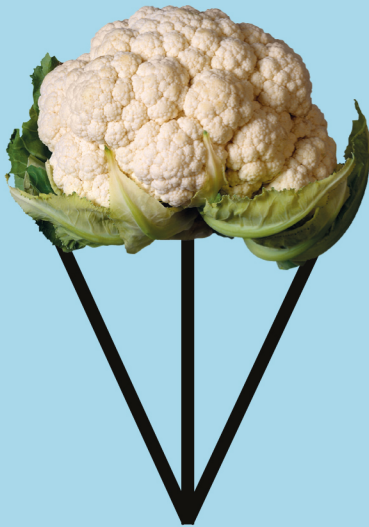

Memòries de
Can Sanpere
(1948-1989)

Text i dibuixos
Josep Bras March

(COL·LECCIÓ NO-FICCIO) • 6

MEMÒRIES DE CAN SANPERE (1948-1989)

Text i dibuixos
Josep Bras March

Quorum
LLIBRES

Primera edició: març de 2019

© Text i dibuixos: Josep Bras March

© Disseny de la coberta: Alba Bras Saigner

© de l'edició:

Quorum Llibres

C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls

Tel. 977 60 25 91

quorum@quorumllibres.cat

www.quorumllibres.cat

Composició i muntatge: 3 x Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-16342-27-3

DL T 234-2019

*A la meva dona, la Maria. Només va treballar
sis mesos a Can Sanpere, però ja en va tenir prou per
ensumar-se alguns secrets inconfessables de la fàbrica que
jo vaig trigar quaranta-un anys a descobrir.*

ÍNDEX

PRÒLEG: El fuster de Can Sanpere <i>per Pep Bras</i>	9
INTRODUCCIÓ	11
1. Sí, senyor.....	12
2. El primer dia.....	15
3. En Mariano.....	18
4. Les eines i l'hortet.....	20
5. La manyeria 1: En Pepitu	24
6. La manyeria 2: En Roca	27
7. En Pau	31
8. Doña Dorados i el disc localitzador	34
9. En Lluís Tres Pams. Part I: El calendari i el rínxol.....	36
10. En Lluís Tres Pams. Part II: Trenta anys d'espera.....	42
11. Quan l'Argemí es va convertir en Pitàgores.....	45
12. Doncs tampoc es perdria gran cosa.....	49
13. La condecoració, el collarí i el mal d'estómac.....	52
14. Ai, la censura!.....	54
15. Els torrons subversius	56
16. La Margarita i en Biberó de Salfumant	58

17. <i>Para ser conductor de primera, acelera, acelera</i>	61
18. Homes, dones, texans i cigarrets	64
19. Només en pot quedar un	67
20. Hostalric	70
21. La tempesta	72
22. Instint de supervivència	75
23. El dia que em vaig guanyar una dotzena d'ous	78
24. Sempre ens quedaran els records	82
EPÍLEG: Una immensa herència artística <i>per Pep Bras</i>	90

PRÒLEG

EL FUSTER DE CAN SANPERE

PEP BRAS¹

Autocaricatura, 1959.

El meu pare no surt a la Viquipèdia. Per a alguns lectors de la generació Z això serà l'evidència d'un patètic fracàs existencial, però és que ell no va fer mai les coses perquè els altres les aplaudissin, sinó perquè li venia de gust fer-les. Per entendre'ns, el meu pare no es menjava l'arròs dels diumenges per penjar la foto a Instagram, sinó perquè li encantava dinar arròs amb la família. La gent d'abans era així de simple, què hi farem.

1. Pep Bras és guionista i escriptor.

Suposo que, per aquest mateix motiu, no es va considerar mai un artista. Escrivia infatigablement i dibuixava sempre que tenia un minut lliure, però mai, ni una sola vegada, li vaig sentir a dir que ho feia amb la intenció de publicar o de fer una exposició que li proporcionés fama algun dia. La seva meta era el viatge: es divertia com un nen enjogassat mentre el duia a terme i, després, agafava un paper en blanc i es llançava cap a un altre projecte.

A part de dibuixar i d'escriure, només tenia dues passions més: la seva família més íntima i Can Sanpere. I no necessàriament per aquest ordre.

Mentre va viure (o fins que el va abduir l'Alzheimer, que ve a ser el mateix), el meu pare no es va cansar de repetir que en el petit taller de la fàbrica va passar els anys més feliços de la seva vida. Va entrar a treballar-hi amb vint-i-tres anys i es va jubilar amb seixanta-quatre.

El llibre que teniu a les mans són les seves peculiars memòries d'aquests quaranta-un anys a Can Sanpere, il·lustrades amb les caricatures que va fer als companys de feina (i que acaben convertint-se en els protagonistes de debò). L'original està escrit a mà amb retolador negre i m'he limitat a passar-ho al Word, polir algunes relliscades ortogràfiques (el meu pare era un nen quan va esclatar la guerra, fet que el va convertir en autodidacte) i dividir el text en capítols per fer encara més àgil la lectura. I recalco aquest *encara* perquè penso honestament que, sobretot, són unes memòries molt molt divertides.

A partir d'aquí, que cadascú decideixi quin valor tenen com a simple anecdotari humorístic o com a testimoni d'una època i d'una fàbrica que, durant molt de temps, va ser un dels símbols més importants de Premià de Mar.

Feia temps que t'ho devia, papa, però ja saps com és la vida, no trobava mai el moment. Millor dit: no dec haver heretat l'energia incombustible que tenies tu per fer mil coses alhora.

No tothom és tan artista.

INTRODUCCIÓ

Quan entres a treballar a qualsevol empresa tens dues opcions:

1. Treballar amb tota la il·lusió del món, esperant que algun dia seran reconeguts els teus esforços. Ets un il·lús.
2. Deixar la feina en segon terme i aprofitar qualsevol excusa per acostar-te als arbres que donen millor ombra. Ets un guanyador.

Per desgràcia aquestes opcions no les podem escollir, formen part de la personalitat de cadascú.

Jo pertanyo a la primera espècie. Però com que mai vaig esperar res a canvi no em sento estafat, al contrari: he estat molt feliç treballant quaranta-un anys a Can Sanpere. És cert que no he aconseguit atresorar diners, però sí amics i alegria. I conservo de tots aquests anys molts bons records.

Uns quants me'ls he guardat per a mi, però la majoria intento explicar-los en aquest llibre. Si teniu la paciència de llegir-lo, recordeu que soc fuster i no escriptor. Ho he fet tan bé com he pogut.

JBM

1. SÍ, SENYOR

Sempre recordaré com vaig convertir-me en el fuster de Can Sanpere.

El 28 de maig de 1948 jo tenia 23 anys, en feia un parell que m'havia promès amb la Maria i treballava en una fusteria de Premià de Mar a duro l'hora, tantes hores com podia.

Vivia amb la meva mare al carrer Sant Agustí, a quatre passes de la Riera i del Camí Ral, quan el nucli antic encara no era el nucli antic sinó el poble a seques. M'agradava molt aquell carrer. Com que no hi havia cotxes ni televisors ni mòbils la gent feia la vida a fora de les cases i tots ens coneixíem.

Estava dinant quan van trucar a la porta. Era en Tubau, el veí del costat. Ell i la seva dona, la Carme, treballaven a Can Sanpere i havien sentit a dir que a la fàbrica buscaven un fuster.

—Potser no paguen gaire, però...

Vaig deixar en Tubau a mitja frase, li vaig donar les gràcies i vaig sortir disparat sense acabar-me el dinar.

Cinc minuts després vaig conèixer en Pau Cuní. Aviat es convertiria en un dels meus millors amics, però quan el vaig veure per primer cop a través de la finestra de la *guixeta* em va fer una mica de por, com si una veu dins del meu cap no parés d'advertir-me: ves amb compte, que si l'han posat de porter deu ser perquè és un paio molt dur.

—Hola —vaig dir, intentant semblar tranquil—. Vinc per la feina.

En Pau va mirar-me fixament als ulls sense moure un múscul de la cara, com fan els pistolers dels *westerns*.

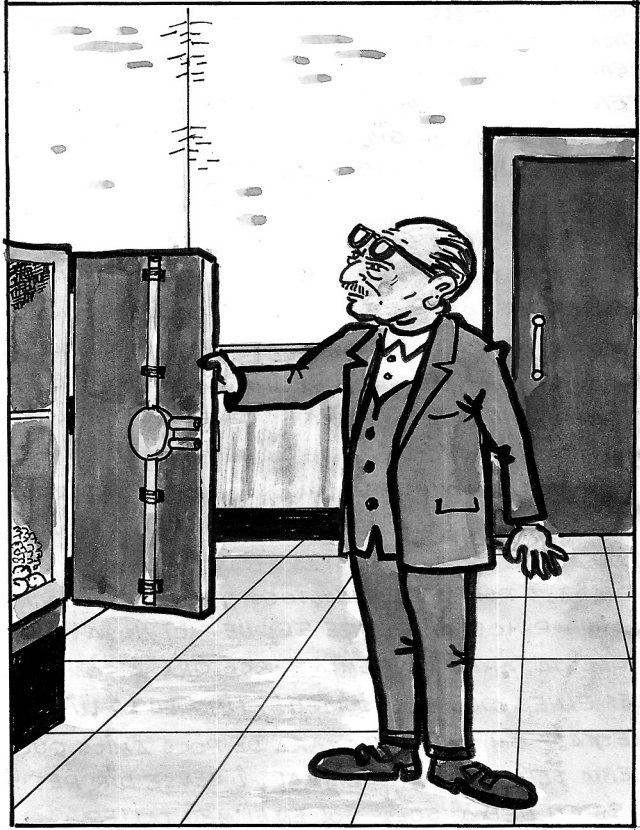
—Quina feina?

Vaig explicar-li el que m'havia dit en Tubau, i ell va arrufar el nas.

—Primera notícia, noi. Vaig a preguntar-ho.

Va desaparèixer una estona que se'm va fer eterna, i quan va tornar em vaig adonar per primer cop que coixejava.

*El senyor Salvador
(1948).*

—Vine, el director vol parlar amb tu.

Va ser així com vaig entrar per primer cop a Can Sanpere. I poca broma: per anar directament al despatx del senyor Salvador.

La porta era oberta de bat a bat. El senyor Salvador contemplava una caixa de cabals com si estigués hipnotitzat. Tenia les ulleres col·locades d'una manera estranya, just sobre les celles. De sobte, es va girar cap a mi.

—Un moment!

I va continuar concentrat en la caixa forta.

Era un home d'una edat avançada, amb el rostre seriós —massa seriós i tot, vaig pensar—; portava un vestit de color gris gastat per l'ús i unes sabates que semblaven de soldat o de guàrdia civil.

Jo no sé si vosaltres heu vist gaires caixes fortes... Jo era la primera que veia i vaig sentir curiositat, així que, aprofitant que el director s'havia girat

d'esquena, vaig allargar el coll dissimuladament per fer una ullada al seu interior. No us sabia dir què hi havia al prestatge de dalt perquè va captar tota la meva atenció el que qui havia a sota: dues coliflors i un grapat de tomàquets.

D'aleshores ençà no he tornat a veure cap altra caixa forta, però pel bé de tots espero que les dels bancs no continguin el mateix.

L'entrevista amb el senyor Salvador no va ser ni gaire llarga ni gaire cordial, un parell de minuts i a peu dret. Es resumeix en tres preguntes: quants anys d'ofici tenia jo, quant guanyava actualment i quant pretenia guanyar a la fàbrica.

La suma de les meves respostes no devia arribar a la dotzena de síl·labes.

—Això és tot —va dir ell—. Que tingui un bon dia.

Vaig sortir convençut que no ens tornàriem a veure.

Sempre he tingut més traça treballant la fusta que endevinant el futur, perquè tres setmanes més tard el director m'enviava a buscar i em rebia amb la mateixa cara d'enfadat.

—El llogarem com a fuster, però de moment cobrarà com els operaris dels Acabats. Li sembla bé?

Jo no tenia ni idea de què eren els Acabats, així que vaig dir:

—Sí, senyor.

—Serà provisional, és clar, mentre no es demostrï que la feina de fuster cobreix tot l'any, no sé si m'explico.

—Sí, senyor.

I amb aquests dos «Sí, senyor» vaig ingressar a la fàbrica.

2. EL PRIMER DIA

El meu primer dia de treball a Can Sanpere vaig arribar aviat. Tot just acabava de sonar la sirena de tres quarts de vuit, la que avisava quinze minuts abans de començar. A les vuit tornava a sonar la sirena, aquesta vegada dos cops.

Em va sorprendre que fos el mateix senyor Salvador l'encarregat de fer-me de guia. Quan vaig arribar ja era a l'entrada, esperant-me. Va mirar el rellotge amb impaciència, com insinuant que per culpa meva estava perdent el seu temps tan valuós.

—Vingui!

Caminava molt de pressa, massa per a la seva edat. El vaig seguir per unes escales i vam entrar en una sala enorme. Mitja dotzena de dones vigilaven un exèrcit de telers que feien un soroll estrepitos mentre teixien una tela groga fina com el paper de fumar.

—Vingui! —va repetir el director, veient que jo m'aturava a fer el badoc.

Va dirigir-se a una porteta que hi havia al final de la sala, la va obrir i vam accedir a un passadís molt estret que hi havia a la teulada. Allí, assegut a terra, hi havia en Tubau, el meu veí, prenent el sol mentre esmorzava pa amb xocolata.

Els ulls d'en Tubau es van girar molt a poc a poc fins que van contemplar aquells sabatots de guàrdia civil que acabaven de quedar-se immòbils al costat seu. Ni tan sols va alçar la mirada.

—Perdó —va murmurar, un segon abans de desaparèixer per la porta amb un coet al cul.

—Vingui! —va dir-me per tercera vegada el senyor Salvador.

Vam entrar en unes golfes que tenien el sostre inclinat, havíem de caminar ajupits com si travesséssim una cova plena d'estalactites. Una mica més enllà vam accedir a una altra sala molt assolellada i amb el sostre a una

En Tubau (1948).

altura normal. A dins hi havia un munt d'andròmines i un banc de fuster que semblava nou de trinca.

—Què li sembla? —va preguntar el director, i sense donar-me temps a respondre va afegir—: Després vindrà en Mariano per ajudar-lo a treure tot el que faci nosa. I demà a la tarda anirem vostè i jo a Barcelona a comprar les eines que necessiti. Tingui la llista preparada, entesos?

Vaig fer que sí amb el cap i ell va tornar a mirar el rellotge, va deixar anar un esbufec i em va deixar sol.

Sol al meu taller.

No era gaire gran, uns seixanta metres quadrats, però era acollidor i alegre, amb molta claror provinent de dues grans vidrieres que donaven a l'exterior. Vaig obrir la primera per xafardejar i em va agradar molt el que vaig veure:

*La meva
segona residència
durant
quarant-un
anys.*

davant meu tenia l'immens terrat de la planta baixa, amb la xemeneia de la caldera al mig, com un obelisc.

L'altra vidriera encara oferia una panoràmica més alegre en forma de dos patis: el de la fàbrica als meus peus i, a l'esquerra, el del col·legi de les monges, amb un formiguer de nenes uniformades jugant a saltar a corda abans d'entrar a classe.

«Després vindrà en Mariano», havia dit el director; però com que en Mariano trigava vaig començar jo sol a treure coses per fer lloc. Portava uns deu minuts quan la porta es va obrir i vaig veure que una noia rosseta i amb el nas arromangat em mirava somrient. La coneixia de vista, es deia Mercè.

—Hola! —va dir—. Has vingut per quedar-te?

—Em sembla que sí. Avui començo.

—Perfecte!

Va eixamplar encara més el seu somriure i va tornar a tancar la porta.

En aquells moments jo no ho sabia, però en tota la fàbrica escassejaven els homes menors de 25 anys. De fet, la immensa majoria tenien, com a mínim, el doble d'edat.